

TOS posten

TOLGA
OS SPARE
BANK

Nr. 2 2010. Årgang 12.

**Sprø
suksess**

Foto: Ivar Thoresen

TOLGA
OS SPARE
BANK

SPAR SMART

BSU - BoligSparing for ungdom

Vårt beste sparetilbud - 4,55% rente fra 8. juli!

Ta kontakt med oss!

Tlf.: 62 49 61 00

E-post: post@tos.no

www.tos.no

Margit Alnæs

Våren lar vente på seg her i Fjellregionen. 15 cm nysnø den 10. mai og kuldegrader er hard kost, men lufta er frisk og vi trives her på fjellet! Du verden vi har det godt i Norge. Snøbyger i mai blir bare en bagatell når vi sammenligner oss med andre europeere.

Kjære kunde!

Var nylig i Lisboa og fikk høre om portugisisk økonomi og innstrammingspakker. Høy statsgjeld, store underskudd og arbeidsledighet på 10% er tøft når myndighetene samtidig varsler økte skatter og avgifter for å minske underskuddet. Enda verre er situasjonen i Spania, med 20% arbeidsledighet. Og Hellas er teknisk konkurs. Krisepakken på formidable 750 milliarder Euro er kun en midlertidig løsning på gjeldskrisen for de gjeldstyngede PIIGS-landene; Portugal, Irland, Italia, Hellas og Spania. Den løser ikke det underliggende problemet, med for høy gjeld og for store budsjettunderskudd, men den avverger en ny finans- og bankkrise.

I Norge rammer krisen i Europa først og fremst konkurranseutsatt sektor. Vi får styrket norsk krone som følge av blant annet lave europeiske renter. Det blir billigere for oss å dra på ferie til Hellas da Euroen er billig, men konkurransekraften til norsk eksportindustri svekkes.

En virkning av finanskrisen er et mer regulert bankvesen, både internasjonalt og i Norge. Nye reguleringer som snart blir iverksatt vil medføre økte renter, da bankenes innlåns- og likviditetskostnader øker. Reguleringer inn mot autorisasjonsordninger for bankansatte, som sikrer at kundene våre får gode bankfaglige råd, hilser næringen velkommen. Vi selger kompetanse og det krever utdanning. Våre rådgivere er godt i gang med dette arbeidet.

Lokalt ser vi vilje til å satse – Ivaregga hoppanlegg på Tolga ser ut til å bli realisert og vi må rose drivkreftene i idrettslaget som satser tid og krefter. Folk stiller opp med tid og penger i stort monn og det inspirerer til å være med å bidra. Aktiviteter som kan gi positive ringvirkninger i lokalsamfunnet ønsker vi alle velkommen. Dugnadsånden lever heldigvis i beste velgående og vårt siste synlige bevis på det var et meget vellykket NM-arrangement på ski på Tolga.

Ferietiden nærmer seg – husk å ta turen innom, eller bare ring oss for en liten bankprat. Kanskje vil du plassere noe av feriepengene i spareprodukter, og har du husket reiseforsikringen? Vi har flinke folk i banken som kan hjelpe deg med dette.

På vegne av oss alle ønskes du en GOD OG VARM SOMMER!

**TOLGA
OS SPARE
BANK**

TOS posten

Kundeavis for Tolga-Os Sparebank

Utgitt av Tolga-Os Sparebank • 2540 Tolga • Tlf.: 62 49 61 00

E-post: post@tos.no • www.tos.no

Redaksjonelt arbeid, tekst, foto, utforming og trykk: DMT Alvdal

Tlf.: 62 48 97 08 • www.dmtalvdal.no

Tillitsvalgte i Tolga-Os Sparebank 2010

Bjørg Ryen

Kjell Dalløkken

Berit Vangen-
Jordet Stubsjøen

Arne Sund

Morten Aakerøien

Styret

Bjørg Ryen, Os (leder)
Kjell Dalløkken, Tolga (nestleder)
Berit Vangen-Jordet Stubsjøen, Tynset
Arne Sund, Os
Morten Aakerøien (ansattes repr.)

Varamedlemmer:

Per Johan Gjelten, Tolga
Aasmund Gardseth, Tynset
Grete Eggen Taraldsteen (ansattes repr.)

Forstanderskapet

Leder : Peder Hodøl

Nestleder : Leif Olav Ryen

Innskytervalgte medlemmer:

Siri Tobro, Vingelen
Leif Olav Ryen, Dalsbygda
Stein Sørli, Tynset
Anne Merete Hesby, Tolga
Roar Kolstad, Tynset
Torvid Leistad, Tufsingdalen
Ellen Anne Tollan, Tolga
Tor Morten Nees, Elverum
Egil Ryen, Dalsbygda

Varamedlemmer:

Hege Narbuvoll, Narbuvoll
Grete Nesteby, Vingelen
Einar Kokvoll, Os

Kommunevalgte medlemmer

Tolga kommune: Erling Aas-Eng, Telneset
(Marit Gilleberg, Vingelen)

Os kommune: Elin Presthagen Rønningen
Dalsbygda (Anne Grete Gjelten, Dalsbygda)

Tynset kommune: Peder Hodøl, Tynset
(Astrid Skaug, Tynset)

Medlemmer valgt av de ansatte:

Wenche T Brovold, Tynset
Svein Roger Sørli, Tynset
Iren Gjelten, Tynset
Dag Erik Kjendseth, Os

Varamedlemmer:

Mette Harsjøen, Tolga
Håvard Müller Eide, Tolga

Kontrollkomiteen

Stein Narjord, Os (leder)
Geir Nymoene, Tolga (nestleder)
Oddveig Ryen Huseby, Os
Mette Nasset, Tynset

Varamedlemmer:

Tor Arne Røe, Tynset
Signe Myren, Tynset

Nye fjes

Hågen Fiskvik

Fra 1. juni er Hågen Fiskvik (37) på plass i stillingen som filialleder og kundeansvarlig på personmarkedet i Tolga-Os Sparebank på Tynset. Hågen er bosatt på Tynset og kommer til oss etter åtte år som medarbeider i Nordea på Tynset. Han er økonomiutdannet og jobbet også innen økonomi og salg før han begynte i Nordea.

40 tonn flatbrød

Bla' om

Med smaken av suksess

40 TONN I ÅRET: Flatbrød veier ikke stort, så når Terje Lien og Rørosbaker'n produserer 40 tonn i året blir det imponerende mange stabler.

Terje Lien og Rørosbaker'n kan stolt tilby smaken av suksess, enten det handler om helsprøtt Røros Flatbrød, eller den mjuke smaken av fersk Røros Lemse med sukker og økologisk smør fra Røros som nesten smelter på tunga. Legg til Røros Pjalt og Røros Smultring og du har hele produktspekteret til en fem år gammel suksesshistorie under paraplyen til Rørosmat.

- Kvalitet og tradisjon. Rørosbaker'n personlig, Terje Lien, smaker på ordene de har gjort til sine slagord etter en ny lang dag i bakeriet på Røros.

- Det er det alt handler om, og det er kvalitet og tradisjon folk forbinder med Røros. Vi bruker Røros-navnet for alt det er verdt og jeg føler vi har lyktes, sier Lien.

Det kan han trygt si. Etter fem års drift er ett eller flere av Rørosbaker'ns produkter å finne i hyllene hos alle de store dagligvarekjedene i landet, både produksjon, omsetning og resultat viser fin stigning og alt peker i retning av at Rørosbaker'n har funnet en produktmiks og en nisje i markedet med et voksende kundegrunnlag.

Heldig og dyktig

- Vi har vært heldige som har fått til de avtalene vi har, fortsetter Lien. Han vet likevel at de aldri hadde fått de avtalene om de ikke hadde hatt et varemerke som holder og produkter med en kvalitet som gjør dem etterspurt.

- Vi hadde ikke fått levert til tusenvis av butikker om vi ikke hadde noe å fare med. Samtidig må vi være ydmyke på at det kan svinge. Etterspørselen kan variere litt i perioder, men stort gjenkjøp er et godt tegn og et kvalitetsstempel.

Det er det også at Rørosbaker'n ble tildelt Spesialitet-merket fra Matmerk for flatbrødet og lemsene i 2007.

Bare rundt 120 norske matvarer får benytte dette merket gjennom at de oppfyller svært strenge krav knyttet til norsk opprinnelse, spesiell kvalitet og særpreg.

40 tonn flatbrød

Røros Flatbrød er det desidert største enkeltproduktet fra Rørosbaker'n, og står for omtrent 75 prosent av omsetningen. I fjor rullet det over 40 tonn flatbrød ut fra bakeriet på Røros. I år blir det kanskje enda ti tonn til, og totalomsetningen kan nærme seg 4,5 millioner kroner, etter å ha økt gradvis fra 400.000 kroner i 2005.

Det er ikke dårlig for en bedrift som startet som et lite familiebakeri og fortsatt definerer seg som en håndverksbedrift.

- Det er utrolig mye håndverk i det vi holder på med. Produktene er basert på eldgamle oppskrifter her fra Røros, vi bruker bare norske råvarer så langt det er mulig, og i år produserer vi opp mot 200.000 Røros Lemser – alle smøres, rulles og pakkes for hånd, forteller Terje Lien.

Rørosmat er viktig

Rørosbaker'n er en del av paraplyorganisasjonen Rørosmat. Terje Lien mener det er gull verdt.

- Rørosmat består av et tjuetalls lokale matprodusenter i større eller mindre skala, med det samme til felles som oss; lokalisert i Fjellregionen med produksjon basert på tradisjon, kvalitet og lokale råvarer. Vi har ulike ståsteder, men unner hverandre suksess, hjelper hverandre framover, utveksler erfaringer og lærer av hverandre. Det er den helheten som gjør Rørosmat til en suksess, mener Terje Lien.

Han kan også fortelle at Rørosbaker'n bruker Rørosmat aktivt til oppfølging av butikker, på messer og i andre sammenhenger.

- De fleste av oss i Rørosmat er for små hver for oss til å dekke hele spekteret av påkrevd kompetanse innenfor alle områder. Men sammen får vi det til.

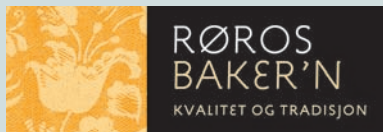
Vil vokse

Rørosbaker'n er i vekst og har spennende tanker for videre utvikling. Det handler blant annet om nye lokaler og maskinelle investeringer.

- Vi har planene, men trår varsomt. Utvikler oss skritt for skritt, men mye vil nok skje i løpet av et års tid, tror Terje Lien.

I den prosessen er Tolga-Os Sparebank en viktig medspiller.

- Da vi startet i 2005 var det naturlig for oss å søke samarbeid med en bank med lokal forankring. Det var nødvendig med en finansiell samarbeidspartner som skjønte problemstillingene rundt å starte virksomhet her, som hadde erfaring med andre bedrifter som hadde gjort det samme. Og så lenge vi kunne presentere et konsept og en strategi som var liv laga, så ble Tolga-Os Sparebank med på reisen. Det er et samarbeid vi er veldig godt fornøyd med, understreker Terje Lien.

Rørosbaker'n AS

- Bakeri med 4 fast ansatte på fulltid og 4-5 deltidsansatte. Lokalisert på Røros, med produksjon av kvalitetsprodukter med utgangspunkt i gamle, tradisjonelle oppskrifter som ble brukt i Rørosområdet for over 100 år siden.
- Fire produkter: Røros Flatbrød, Røros Lemse, Røros Pjalt og Røros Smultring.
- Inne med hele eller deler av produktspekteret i alle de store dagligvarekjedene i landet.
- Stiftet i april 2005.
- Omsetning 2009: 3,6 millioner kroner.

Nøkkelen til en **vellykket eiendomshandel**

I år er det fem år siden Tolga-Os Sparebank og RørosBanken gikk sammen om å etablere Terra Eiendomsmegling Røros-NØ AS. Det var et vellykket grep.

Selskapet ble etablert i 2005 og var operative på Røros fra oktober/november det året og på Tynset fra 1. januar 2006.

- Ingen tvil om at behovet for våre tjenester er til stede i regionen, oppsummerer eiendoms-megler Tomas Sørli. Han har vært med fra oppstarten i Tolga-Os Sparebank sine lokaler på Tynset.

- Oppdragsmengden har naturligvis variert noe i løpet av disse åra, men det har jevnt over vært bra, fortsetter Sørli.

Finanskrisen

Han legger ikke skjul på at finanskrisen også har hatt sine lokale ringvirkninger. 2009 var et roligere år på eiendomsfronten.

- Vi merket at folk var mer forsiktige, samtidig som bankene ble strengere i forhold til utlån. Det ga lavere aktivitet, men heldigvis har det tatt seg opp igjen. Starten på 2010 har vært veldig bra, sier Tomas Sørli.

Viktig rolle

Han er ikke tvil om at Terra Eiendomsmegling fyller en viktig funksjon i et marked for kjøp og salg av eiendom, der alt tidligere ble håndtert privat mellom kjøper og selger, eller av advokater.

- Det er mange fallgruver knyttet til kjøp og salg av eiendom. For både kjøper og selger er det betryggende å bruke en profesjonell eiendomsmegler. Vi kjenner lover og regler, vi kjenner markedet og har lokalkunnskapen. På den måten kan vi også være en garantist for at prisen blir så "riktig" som mulig for både kjøper og selger, mener Sørli.

Han har nå gjort unna sin utdanning som godkjent eiendomsmegler. Dermed er både han og de to kollegene som er stasjonert på

Røros, godkjente og klare til å møte de nye reglene fra 1. januar, som stiller krav om at alle som skal formidle kjøp og salg av eiendom, må være godkjente meglere.

Fra Røros til Atna

Terra Eiendomsmegling Røros-NØ dekker et område fra Røros i nord til Atna og Rendalen i sør, og Tomas Sørli kan fortelle at den største aktiviteten naturligvis er knyttet til region-sentrene Tynset og Røros.

- Det er der det bor flest folk, og dermed også størst fraflytting og tilflytting. I de andre bygdene går det litt mer i perioder. Men det som generelt skiller denne regionen fra mer sentrale strøk er nok at omsetningstida er noe lenger. Hvert prosjekt krever mer jobb, mener Sørli.

Innflyttingsklart

Han forteller videre at trenden nå er at folk på husjakt gjerne vil ha en bolig som er mer eller mindre ferdig og innflyttingsklar.

- For to-tre år siden var det mer populært med oppussingsobjekter. Det kan tyde på at økonomien er bedre nå, og at kundene er villig til å betale litt mer for å få noe som er fiks ferdig og klart.

Fra sine kontorer i RørosBanken på Røros og Tolga-Os Sparebank på Tynset formidler Terra Eiendomsmegling også kjøp og salg av både næringseiendom og hytter, men det er ingen tvil om at det er boligeiendommer som topper oppdragslista.

- Uansett hvilke oppdrag det dreier seg om, er det helt klart en fordel å være samlokalisert med banken. Sjølsagt i forhold til finansiering, men også faglig og kollegialt på alle vis for oss som jobber her, mener Tomas Sørli.

UTDANNET MEGLER: Tomas Sørli har fullført utdannelsen på deltid mens han har jobbet i Terra Eiendomsmegling og er ferdig utdannet eiendomsmegler i god tid før de nye lovkravene kommer fra 1. januar. Oppdragsmengden ved kontoret på Tynset er stabilt god.

Stor NM-suks

Norgesmesterskapet på ski 2010, del 2, ble innleda med strålende vårvær og mye publikum på Sætersgård.

Og med langrennsportens suverene ener og desiderte superstjerne, Petter Northug jr., på startstreken, lå alt til rette for en fullverdig skifest.

Northug har vært overlegen i de fleste spurtoppgjøra gjennom sesongen, f.eks. i innspurten av 5-mila under OL i Vancouver, men fikk hard kamp på Tolga den 26. mars. Det var med nød og neppe at han fikk slengt seg foran Eirik Brandsdal fra Kjelsås på team-sprinten.

Knapp margin

- Æ va' først over målstreken – det kjeint æ, uttalte Northug fra Mosvik på sedvanlig og sjølsikkert vis etter løpet – før arrangørene fikk kontrollert med fotofinish-utstyret. Åtte

hundredeler var seiersmarginen som sikra NM-gull.

Petters makker på sprintdistansen var lillebroren Thomas, som reknes som ett av de største langrennstalenta i landet.

Også i kvinneklassa ble det spurtoppgjør og kamp helt inn. Her var det landslagsløper Celine Brun-Lie som viste best sprinttakter da Heming og Tuva Toftdal ble beseira.

Blytung femmil

Lørdagens 5- og 3-mil ble gjennomført i regn- og snøbyger, og ble en blytung øvelse for løperne. Trolig ble publikumstilstrømminga også noe mindre enn forventa på grunn av nedbøren, men like fullt var det bra med liv ute i løypene og på skistadion.

ess på Tolga

Økonomisk ga mesterskapet et løft for Tolga idrettslag og samarbeidsorganet Ski-VOTN, med et forventet overskudd på omlag 400.000 kroner. Leder av NMs hovedkomité Trond Lund er klar på at brorparten av overskuddet pumpes tilbake til grasrota og rekrutteringsarbeidet i idrettslaget.

Toljebygda, og distriktet for øvrig, har helt klart fått verdifull eksponering gjennom arrangementet, og Tolga-Os Sparebank gratulerer NM-staben, løpere og publikum med vel gjennomført innsats!

KONTROLL? Strindheim IL, med Petter Northug junior (til høyre) som ankermann, knep seieren på teamsprinten under NM på ski på Tolga.

Følgende ble norgesmestere på ski på Sætersgård i mars:

Lagsprint kvinner, fristil:

Njård Ski, med Britt Ingunn Nydal og Celine Brun-Lie.
17 lag deltok.

Lagsprint herrer, fristil: Strindheim IL, med Thomas og Petter Northug.
27 lag deltok.

50 km menn, klassisk:

Simen Østensen, Fossum IF.
113 løpere deltok, hvorav 1 brøt.

30 km kvinner, klassisk:

Kristin Størmer Steira, IL Forsøk (spurtslo IL Nansens Therese Johaug).
34 løpere deltok, 8 brøt.

I tillegg ble det kåra sprint-norgesmestere i juniorklassene.

Tolga

Terra sponser langrennslandslaget

I april inngikk Terra-Gruppen en fireårig sponsoravtale med Norges Skiforbund og langrennslandslaget.

- Terra har valgt å inngå avtale med langrennslaget i Norges Skiforbund fordi skiidretten representerer verdier og norske tradisjoner som også Terra og Terra-bankene står for, sier konsernsjef Stein Ole Larsen i Terra-Gruppen.

- Ekstra hyggelig er det selvsagt at landslaget og støtteapparatet har nær tilknytning til steder i Norge der Terra-bankene har en unik posisjon. Det er en viktig grunn til at vi har inngått denne avtalen, sier Larsen.

Sportssjef Åge Skinstad i NSF fremhever at langrennslandslaget består av en lang rekke dyktige og høyt profilerte idrettsutøvere og støtteapparat fra hele Norge, som har fått utvikle seg gjennom det arbeidet som gjøres i lokale idrettslag. Sammen skaper de Norges mest attraktive og best profilerte landslag.

- På samme måte består Terra-alliansen av attraktive, lokale sparebanker med en lang historie fra sine lokalmiljøer, sier Skinstad.

Avtalen beløper seg til ca. 7 millioner kroner per år. Terra-bankene vil bli invitert til å delta i sponsorprogrammet og utnyttelsen av dette sammen med Skiforbundet og idrettsutøverne på de norske langrennslandslagene.

Tar sats i Ivaregga

– Bankens støtte gir oss ny entusiasme

Med 500.000 kroner i støtte fra Tolga-Os Sparebank falt de siste brikkene mer eller mindre på plass for de store utbyggingsplanene for hoppanlegget i Ivaregga på Tolga.

IVRIG: Skigruppe-leder Trond Lund klør i fingrene etter å komme i gang med utbyggingen i Ivaregga.

– Vi er overbevist om at prosjekter som dette handler om mer enn bare å bygge et idrettsanlegg. Det har store ringvirkninger for hele regionen og er i høyeste grad også næringsutvikling. Det har Tolga-Os Sparebank skjønt, og jeg er enda mer glad for TOS-støtten nå etter at Nord-Østerdal kraftlag sa nei til å yte støtte

til bygging av idrettsanlegg, sier Trond Lund, leder i skigruppa i Tolga idrettslag.

Helhjerta

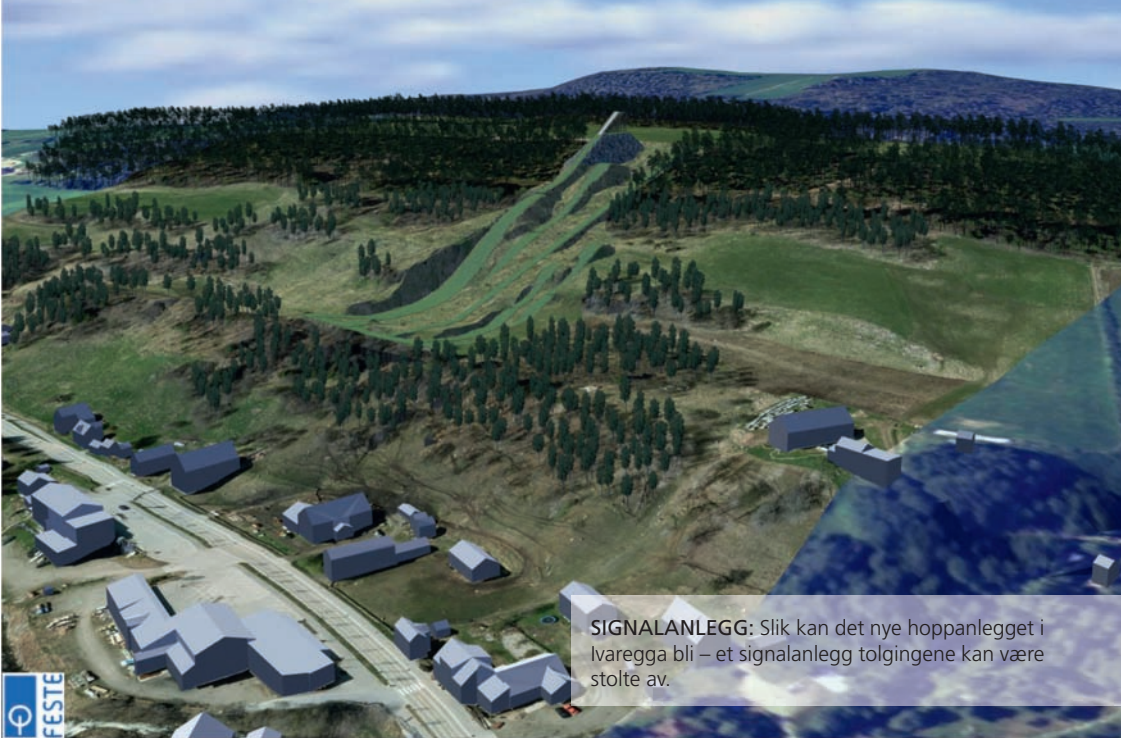
– Om ikke prosjekte stod og falt med bankens støtte, så er det i hvert fall ingen tvil om at den positive holdningen fra TOS er med på å bringe ny entusiasme og et helhjertet engasjement rundt prosjektet fra mange hold, fortsetter Lund.

– Nå klør vi rett og slett i fingrene etter å komme i gang.

16 millioner

Med Tolga idrettslags og Tolga kommunes ja i lomma fra før, settes det med TOS-bidraget på plass nå full gass for realisering av utbyggingen i Ivaregga, som har en økonomisk totalramme på i overkant av 16 millioner kroner.

For den prisen får Ivaregga fire nye helårs hoppbakker (10 meter, 20 meter, 40 meter og 60 meter), heis, flomlys, vei og andre fasiliteter. For den første delen, som inkluderer vinterklare bakker med tilhørende heiser, lys og vei er ramma på rundt ni millioner kroner.

SIGNALANLEGG: Slik kan det nye hoppanlegget i Ivaregga bli – et signalanlegg tolgingene kan være stolte av.

Starter i høst

– Målet er å komme i gang med en anleggsvei i høst, og at det kan bli bygging av bakker i løpet av vinteren, samtidig som vi får gjort anleggsveien til helårsvei ved bruk av over-skuddsmassen fra anlegget, sier Trond Lund.

En mer nøyaktig tidsplan blir først klar når avtaler med aktuelle entreprenører kommer endelig på plass.

Planene er uansett hoppklare vinterbakker til vinteren 2011/2012, og et komplett ferdig anlegg, med plastlagte bakker for helårs hopping og det hele aller senest sommeren 2014, forhåpentligvis året før.

Synergier

– Vi har et mål om å arrangere Hovedlandsrennet i 2013, og det ligger fast. Bakkene våre er store nok også til NM for damer, og det er ikke utenkelig at det kan være et glimrende åpningsarrangement vinteren 2012, sier Trond Lund.

Ivaregga skal bli et helårs rekrutteringsanlegg for hopp og kombinert og Lund ser store synergier mot Os og den utbyggingen som foregår i Hummelfjellet.

– Med plastbakker på Tolga og asfalterte rulleskiløyper på Os ligger det veldig godt til rette for treningssamlinger, mener Lund.

Regionalt viktig

– Dette anlegget vil befeste Nord-Østerdal sin sterke posisjon når det gjelder vinteridrett, og det vil tjene hele regionen. Blant annet håper vi å få til en sommermønstring i samme gate som det alvdølene har fått til med Solan Gundersen Vinterleker, sier Trond Lund.

Finansieringsplanen for Ivaregga-utbyggingen følger trasjonell tre-delning: En tredjedel dugnad og egenkapital, en tredjedel kommunal støtte og en tredjedel spillemidler.

– Nå nærmer vi oss veldig målet når det gjelder egenkapital for trinn 1. Skulle veldig gjerne hatt med oss kraftlaget i dette bildet sjølsagt, men ettersom de sa nei, må vi tenke litt kreativt rundt andre muligheter, sier Trond Lund og avslutter med å si at tolgingene tenker lenger enn bare på utbygging.

– Vi legger veldig stor vekt på å få til et driftseffektivt anlegg, som kan gi oss mye og effektiv bruk uten at det krever for store ressurser.

Åtte TOS-medarbeidere

Bakgrunn

Finansbransjen har møtt sterk kritikk fra blant annet tilsynsmyndigheter og politikere på grunn av salg av tilsynelatende upassende spareprodukter. Kritikken har gått på at produktene har vært vanskelig å forstå for kundene, og at bankenes fortjeneste har vært for høy på disse produktene.

I 2009 innførte Finansnæringens Fellesorganisasjon en sentral autorisasjonsordning for alle bankansatte som skal rådgive kunder om finansielle produkter. Rådgiverne skal opp i både en teoretisk og en praktisk prøve før de kan kalle seg Finansiell Rådgiver. Autorisasjonen må fornyes hvert andre år senere. Sentrale emner er arv og skifte, ekteskapslov, juridiske spørsmål rundt etablering og oppløsning av samboerskap, ulike måter å plassere penger på, og sist men ikke minst etiske spørsmål rundt det å gi råd om pengeplasseringer. Det siste kommer som en konsekvens av den kritikken næringen har fått.

Essensen i dette er at investor skal ha mye mer beskyttelse enn tidligere. Rådgiverne skal nå forsikre seg om at kunden forstår hva han eller hun kjøper, at investeringen er i tråd med investors sparemål og at investor har økonomisk bæreevne til et eventuelt tap som følge av investeringen.

Det er et overordnet krav at kundens interesser skal ivaretas på best mulig måte. Blant annet skal rådgiveren forta en egnethetstest som igjen skal føre til god rådgivning overfor kundene.

I Tolga-Os Sparebank er det nå åtte rådgivere som tar denne utdannelsen for å bli finansiell rådgiver. De fleste av disse skal opp til teoretisk prøve i disse dager, mens den praktiske prøven vil bli avholdt til høsten. Dette representerer et kompetanseløft for banken.

Det er en ikke ubetydelig mengde teori den enkelte medarbeider skal tilegne seg. Den teoretiske kunnskapen representerer rundt et halvt års heltidsstudium ved Høgskolen, noe som de ansatte tar ved siden av jobben i banken.

– Vi har hatt en felles leseplan for de som skal autoriseres nå, hvor vi har lest ett eller to emner før vi har hatt samlinger lokalt.

blir finansielle rådgivere

På samlingene har vi løst oppgaver, diskutert problemstillinger og forsøkt etter beste evne å forstå stoffet. Jeg tror de fleste synes dette har vært morsomt, selv om det er mye stoff å lese seg gjennom og forstå, sier Ottar Hemstad, leder for personmarkedet i banken.

– Når den teoretiske eksamen nå er gjennomført planlegges det intern trening hvor vi skal simulere kundesituasjoner og lage løsninger som ligger godt innenfor kravet til god rådgivningskikk.

Bente Horten som er rådgiver ved kontoret på Tolga, sier at det vanskelig og krevende, men samtidig svært lærerikt og morsomt. Noen av emnene er mer krevende enn andre, men uansett er dette veldig positivt for henne, jobben hun gjør og samholdet mellom rådgiverne i banken. Mye av stoffet har hun også bruk for i det daglige arbeidet, ikke minst den teorien som omhandler arv og skifte, samboerskap,

ekteskap og oppløsning av disse.

– Her er det mange praktiske og gode tips som mine kunder kan få god bruk for. Jeg føler at jeg blir en bedre samtalepartner for kundene, jeg svarer ikke bare på det kunden spør om, men kan gi kunden både råd og tips. Lesingen har gitt meg mer “kjøtt på beinet” og gjort meg mer bevisst på innholdet i en kundesamtale.

GODE RÅD: Bente Horten på Tolga-kontoret til TOS er klar til å gi gode råd.

Påskenøtter

Vinner av påskenøtter 2010 i forrige utgave av TOSposten er: Ola Erik Snedsbøl, Repsethåsen 17, 2230 Skotterud.

Spørsmålet vi stilte var:

Jeg har en 20-kroning som jeg vil veksle i kornestykker og femtiøringer. Jeg vil ha en femtiøring mer enn kronestykker.

Hvor mange kronestykker og femtiøringer skal jeg ha?

Riktig svar var: 13 kronestykker og 14 femtiøringer

Nye åpningstider i TOS

Fra 1. september 2010 endrer vi våre åpningstider. Fra denne dato vil vi ha lik åpningstid alle dager ved våre avdelinger.

Åpningstid i banklokalet: 09.00-15.45

Åpningstid på sentralbordet: 09.00-16.00

Kundetur til Irland

Det er fremdeles ledige plasser på kundeturen til Irland 11. - 16. september 2010.

Påmelding direkte til Turoperatøren

Hit & Dit AS innen 18. juni 2010.

På tlf.: 62 47 16 50, eller e-post post@hitogdit.com.

Leasing

– er det aktuelt for deg?

Med dette spørsmålet som heading inviterte Tolga-Os Sparebank næringslivet i regionen til et informasjonsmøte om leasing som finansieringsløsning. Møtet ble holdt i bankens lokaler på Tolga den 8. mars. Agenda for møtet var:

- Hva leases, hvem leaser og hvor leases det?
- Hva er fordelene med å lease gjennom Tolga-Os Sparebank?

INFORMERTE: Andreas Flognfeldt og Bente Hoseth fra Terra informerte næringslivet om leasing under møtet på Malmplassen.

- Ingen forskuttering av merverdiavgift på anskaffelsestidspunktet
- Full bruksrett til utstyret. Det er bruksretten og ikke eiendomsretten som skaper grunnlag for inntekter og overskudd
- Etter minimumsperioden vil kunden kunne få tilbud om å kjøpe ut utstyret. Alternativt kan kunde benytte seg av en evigvarende rett til å leie utstyret videre til sterkt redusert leie.

Terra Finans, ved administrerende direktør Andreas Flognfeldt og senior finanskonsulent Bente Hoseth, hadde tatt turen oppover fra Oslo for å informere og holde faglige innlegg på næringslivsmøtet og det forutgående interne kurset i banken.

Bente Hoseth er bankens rådgiver på leasing og henvendelser som blir behandlet i Tolga-Os Sparebank vil bli svært raskt behandlet.

Her er noen av de beste grunnene for å benytte leasing som finansieringsløsning, slik de ble presentert på møtet:

- Inntil 100% finansiering
- Leasingleien utgiftsføres i sin helhet
- Leasing binder normalt ikke virksomhetens øvrige pantesikkerheter
- Leiene kan tilpasses inntektene, eksempelvis ved sesongsvingninger
- Bidrar til finansiell spredning – unngå å stange i "taket" i lokalbanken, men nyt godt av lokalkompetansen i banken ved leasing i Terra Finans

Det er en økende tendens til å benytte leasing som finansiering, blant annet blir en stadig økende andel av utstyranskaffelsene innenfor landbruket finansiert via leasing i dag. Det antas at andelen bruk som benytter leasing nå er oppe på rundt 25% på landsbasis.

Det er mange finansinstitusjoner og aktører som tilbyr leasing, og enkelte av disse er ikke like flinke til å informere om alle sider ved en leasingavtale. I banken vil næringsdrivende ikke oppleve dette, her vil alle forhold knyttet til avtalen bli informert om.

Et av de viktigste argumentene for å benytte leasing gjennom Tolga-Os Sparebank og Terra er forutsigbarhet og tillit bygget på lokal forankring og det å ha en kontakt på finansiering.

Dersom du lurer på om leasing er noe for deg og din virksomhet/bedrift, så ta kontakt med en av våre kunderådgivere på bedriftsmarked: Håvard Müller Eide på Tolga, Hans Arvid Kosberg på Os eller Svein Per Thoresen på Tynset.

Ser lyst på aksjer fremover

OPTIMIST: Investeringsdirektør for aksjer i Terra Forvaltning Bjørn Wicklund mener tidspunktet nå er bra for investering i aksjer og aksjefond.

Bjørn Wicklund er en av Norges mest kjente forvaltere, og har 25 års erfaring med forvaltning av aksjer. Som investeringsdirektør for aksjer i Terra Forvaltning, sitter han ved siden av å være forvalter selv, med ansvaret for forvaltningen av 19 fond og til sammen 4,5 milliarder kroner for kundene som i hovedsaklig kommer fra Terra -bankene.

– Våre aksjefond har stort sett klart seg godt gjennom finanskrisen sammenlignet med andre, selv om det selvfølgelig er begrenset trøst i å tape mindre enn de andre, når alle uansett taper penger, forteller Wicklund

– Flere av fondene er tilbake på nivåene man var på før krisen virkelig satte inn og nå tjener kundene penger igjen. Terra SMB har pr. dags

dato hatt best avkastning av alle norske aksjefond gjennom hele 2010 så langt.

Har tro på aksjer fremover

Når ekspertene advarer om usikre tider, tenker mange at dette er feil tidspunkt for å spare i aksjer. Wicklund er ikke enig i dette nå.

– Vi er grunnleggende positive for tiden, og mener at vi nå ser et reelt og robust oppsving i verdensøkonomien selv om enkelte land, som f.eks. Hellas, har store problemer. Finansbransjen har fått mye juling de siste årene, men ser man på andre bransjer, har de fleste selskaper faktisk klart seg godt gjennom krisen. Samtidig er mange selskaper attraktivt priset nå. Etter min mening er dette et godt tidspunkt for å kjøpe aksjer.

Det er viktig å huske at investering i aksjefond krever at man har en langsiktig horisont. Min tommelfingerregel er at hvis man ikke har tenkt å la pengene stå i fondet i minst fem år, er aksjefond feil spareform – da blir risikoen rett og slett for stor. Gradvis sparing og uttak over mange år gjennom en fast spareavtale gir lavest mulig risiko og best uttelling. Da må man ha en lang horisont.

Kombinasjonsfond gir mindre risiko

– For den som ønsker mindre risiko, pleier jeg å anbefale kombinasjonsfond. Disse fondene investerer både i aksjer og andre typer papirer som obligasjoner og sertifikater, der avkastningen er mer begrenset, men risikoen også langt mindre. Kombinasjonen gjør at svingningene i avkastningen blir mindre enn i et aksjefond, samtidig som man fortsatt får langt bedre total avkastning enn ved å sette pengene på en sparekonto i banken. Jeg har mesteparten av mine sparepenger i Terras kombinasjonsfond selv, og pleier å anbefale det som spareform til vennene mine når de spør, avslutter Wicklund.

Sommerferieklar me

Sol, sommer og ferie. Vi har mye godt i vente de nærmeste månedene, og vi i banken kan hjelpe deg slik at du unngår ubehagelige overraskelser. Stikk innom oss for en gjennomgang av forsikringer og våre kredittkort-muligheter.

Personforsikring

De fleste av oss sørger for å få på plass reise-forsikring før vi drar på ferie, for å redusere det økonomiske tapet hvis man blir frastjålet fotoapparatet, eller om bagasjen skulle bli borte. Det er også viktig å tenke på økonomisk trygghet i forhold til liv og helse.

Langvarig eller alvorlig sykdom, og i verste fall dødsfall, kan ramme en selv eller noen i familien. Det er triste temaer som ingen liker å snakke om, men lån og regninger må også betales i en slik situasjon. En person-forsikringsavtale kan sikre at man ikke trenger å bekymre seg for økonomien i en ellers tøff

periode. Snakk med din rådgiver om økonomisk trygghet og personforsikring.

Reiseforsikring

Vi tilbyr en ny og forbedret reiseforsikring gjennom Terra Forsikring.

Forsikringen inkluderer både avbestilling og ulykke.

- Forsikringen gjelder på alle typer reiser i hele verden med inntil 60 dagers varighet. Det er ingen krav til overnatting, selv korte turer er dekket.
- Barn under 20 år er medforsikret gjennom foreldrenes forsikring.

d banken

- Forsikringen kan utvides med Reise Pluss som blant annet gir ingen egenandel ved skade, utvidet avbestillingsdekning og høyere forsikringssummer. Populære aktiviteter som fjellklatring, rappelling, downhillkjøring på sykkel og kiting er også med.
- Skal du ut på en lengre reise, kan forsikringen utvides til å gjelde reiser på inntil ett år.
- Vi samarbeider med SOS International (www.sos.dk/no) som har over 30.000 kontaktsteder i hele verden og er tilgjengelige 24 timer i døgnet.

Terra kredittkort

Vi tilbyr kredittkortet Terra Gold. Du velger selv om du vil ha Visa eller MasterCard. Er du mellom 18 og 25 år, kan du søke om ViVo. Kredittkortene har samme PIN-kode som bankkortet ditt og flere fordeler:

- Transaksjoner på kortet vises i NettBanken. Du kan når som helst se hva du har brukt kortet til samt saldo og disponibel kreditt.
- Kortet har inntil 45 dagers rentefri betalingsutsettelse og en betalingsfri måned per år.
- Du får automatisk reise- og avbestillingsforsikring for deg og inntil tre medreisende når du betaler minst 50% av reisen kostnader til transport med kredittkortet ditt.

Vi inkluderer også gratis ID-tyveriforsikring i kredittkortet som gir deg hjelp hvis ID-tyveri oppstår.

Se www.terra.no for forsikringsvilkår.

Registrer alle dine norske betalingskort i NettBanken, og du har bare ett telefonnummer du trenger å ringe hvis uheldet skulle være ute: (+47 915) 03850.

For mer utfyllende huskeliste for en trygg ferie - se www.terra.no

TOS puls

Har du reiseforsikringen klar til sommerferien, og hvor går eventuelt sommerens ferietur?

Rita Elvsveen, Tolga

- Selv om sommerens ferieplaner ikke er helt endelig spikret har jeg reiseforsikringen i orden ja. Det er viktig å ha den på plass, så jeg har reiseforsikring som en del av mine andre ordinære forsikringer.

Kai Ove Berntsen, Dalsbygda

- Jeg har reiseforsikring fast sammen med mine øvrige forsikringer. Det er veldig greit, for da er jeg automatisk dekket på alle typer reiser, også lokalt.

Har veldig lyst på en ferietur i løpet av sommeren, men i år blir det nok husrestaurering som tar både tid og penger gjennom sommeren.

Rolf Øvrum, Dalsbygda

- Jeg har reiseforsikring koblet til bilforsikringen. Veldig greit på den måten, så slipper en å tenke på det hver gang en skal på tur. Så jeg har hatt det slik i mange år.

Har også hatt bruk for reiseforsikringen en gang, da bagen min ble stjålet på toget mellom Eleverum og Rena. Egypt er sommerens reisemål, blant annet med et besøk i biblioteket i Alexandria.

Her er nye Tro

FLOTT SENTER: Slik blir det nye Trontorget, sett mot sør. Tegning: Arkitektene Berg og Østvang

Bygger ut for 40 millioner

Slik blir det "nye" Trontorget når utbyggingen er ferdig og senteret reåpnes i november 2011 etter en utbygging kostnadsberegnet til rundt 40 millioner kroner. Blant de nye leietakerne er Jysk og Apotek 1.

- Vi lytter til hva folk sier, og satser mye på å gjenskape trivselen gjennom et større felles-areal hvor folk kan sitte ned og slappe av i lyse og koselige omgivelser, sier senterleder Torleif Fagerli.

Garasje først

Allerede nå i mai settes spaden i jorda for første utbyggingstrinn – et garasje- og parkeringsanlegg med plass til 55 biler under tak,

på nivået under dagens parkeringsplass, på området mellom Trontorget og Europris. Dette arbeidet skal være ferdig i august.

Deretter vil det i følge Fagerli gå slag i slag fram til reåpning av et totalrenoveret og kraftig utvidet Trontorget i november 2011.

Jysk kommer

Så fort garasjeanlegget er ferdig starter arbeidet med tilbygget på totalt 2800 kvadrat-

ntorget

meter i to etasjer. Her skal Kiwi få nye lokaler, samtidig som Jysk skal åpne ny butikk på 1500 kvadratmeter.

- Kiwi og Jysk skal være klare til åpning til påsken 2011. Når det er klart starter vi oppussingen av den gamle delen av senteret, med blant annet nye fliser på gulv, ny og bedre belysning, samt mer luft og større åpne arealer, forteller Fagerli.

Fyller opp

Sjøl om det bare er Jysk og Apotek 1 som så langt er offentlige av nye etableringer på Trontorget, bekrefter Fagerli at flere nyheter kommer og han er helt trygg på at senteret skal være fylt opp med spennende butikker når byggeperioden er over.

Han røper blant annet godt håp om at det vil komme en ny kafé/kaffebar på Trontorget,

OPTIMIST: Senterleder Torleif Fagerli er offensiv og optimistisk foran den store utbyggingen av Trontorget, som starter i disse dager.

som supplement til serveringstilbudet som allerede finnes.

120-130 millioner

- Vi har for øyeblikket sju tomme lokaler på Trontorget. Det bekymrer selvsagt, men i den prosessen vi er i nå, prioriterer vi langsiktig med å få fylt opp et nytt og revitalisert senter framfor å fylle de tomme lokalene på kort sikt, forteller Torleif Fagerli. Prosessen med å pusse opp blir sånn sett litt enklere rent praktisk ved at det er noen ledige lokaler.

- Vi har stor tro på Trontorget framover, sier Fagerli og mener det underbygges klart av at eieren Norutbygg nå legger 40 millioner nye kroner til de 80-90 millionene de allerede har brukt, for å skape et moderne og framtidrettet kjøpesenter i Tynset sentrum.

- Vi tror det ennå er noe å gå på når det gjelder markedet for handel på Tynset og i Nord-Østerdal. Hvor mye, er det vanskelig å si så mye om, men vi skal ikke legge skjul på at den generelle økonomiske situasjonen merkes også for vår del. 2010 blir et spesielt år sånn sett, men vi er store optimister med tanke på framtida, sier Torleif Fagerli.

Husker du dette?

Utsatt for skremmende ran i 1978

I vårt høstnummer i fjor gjorde TOS-posten et historisk tilbakeblikk til 1985. Dette fikk vi gode tilbakemeldinger på, og denne gangen har vi tatt en ny titt i bankens arkiv i hovedavdelinga på Tolga. Nå var det årsberetninga for TOS i 1978 som fanga vår oppmerksomhet – her følger et lite utvalg fra nevnte skriv:

1978: Avdelingsleder Nils Sandnes viser hvor kula traff etter skyteepisoden i forbindelse med ranet på Os.

En hendelse som rysta hele regionen og landet for øvrig og som naturligvis var gjengitt, var bankranet som skjedde i TOS si Os-avdeling den 4. september 1978.

En 35-årig svensk statsborger av sør-europeisk opphav parkerte bilen rett utafor utgangs døra om formiddagen, steg inn i lokalet, dro fram en revolver og ropte "money, money!" Ransutbyttet ble på over 100.000 kr. På vei ut avfyrt den maskerte banditten dessuten et skudd som gikk like over hodet på avdelingsbestyrer Nils Sandnes. Funksjonærene Grethe Østgårdsgjelten og Petra Sæther var også på jobb ved Os-kontoret denne dagen. Alle tre fikk ei skremmende opplevelse for livet.

Etter om lag to og en halv time på flukt ble raneren arrestert av politiet i ei hytte i Engerdal. Omtrent samtidig åpna banken dørene igjen etter sjokket (!). Alle pengene kom til rette.

Ranet framstår fremdeles som ett av de mest dramatiske og alvorligste i Fjellregionen i moderne tid.

For snart 32 år sia var åpninga av filialen i Dalsbygda en milepæl for TOS. Den hadde i starten oppe hver tirsdag, med solid opplutning fra bygdefolket. Filialen var underlagt Os og avdelingsleder Sandnes, og TOS drev sitt tilbud vest i Os gjennom de neste 30 åra. I dag server Dalsbygda Handel deler av TOS sitt banktilbud i landbruksbygda.

I bankens organisasjon tok Jon Langørgen over som banksjef etter Christensen i 1978, og Arnljot Kr. Aas ble ansatt som kontorsjef, etter ei fortid i Forretningsbanken i Trondheim. Det var totalt 14 ansatte i TOS d.å. – herav seks deltidsansatte.

Bankens styre ble leda av Magne Tolgensbakk, en lederposisjon han hadde helt til 1990. Torvald Røsten var forstanderskapets formann.

Året for øvrig var noe prega av en global, økonomisk nedgang, noe som gjorde at både nasjonale og lokale investeringer ble skjøvet fram i tid.

Dette skjedde ellers i 1978: Sjahan forlot Iran, 18-åringar fikk stemmerett her til lands, pave Johannes Paul II ble innsatt, Tandberg Radiofabrikk gikk konkurs, det var polstreik i ni uker i Norge, Argentina vant fotball-VM og Grete Waitz tok seieren i New York Marathon.

FØR DU PAKKER KOFFERTEN

er det et par ting du bør huske på.

Ingenting lader batteriene bedre enn en god ferie - og ingenting er vel mer skuffende enn at ferien blir ødelagt eller ikke når opp til forventningene.

Kom innom banken eller kontakt oss før du pakker kofferten, så får du kort og forsikring i orden til feriestart.

TRYGG FERIE MED TERRA

 TERRA

**TOLGA
OS SPARE
BANK**

B

NORGE P.P. PORTO BETALT

TOLGA
OS SPARE
BANK

Tolga - Os - Tynset - Elverum

Relasjonsbanken
– din offensive
medspiller

Tlf.: 62 49 61 00 • E-post: post@tos.no • www.tos.no